
ה

קדושה
של בית

מה זה בית?

בית זה קביעות. שם אני חי. זה המקום שלי. זה לא רק המקום הפיזי שלי. אם יש לי בית באמת, זה אומר שגם מבחינה רוחנית יש לי מקום מיוחד בו אני חי. וכאן אומר האיז'ביצר תורה נפלאה, חשובה ביותר: הבית שלי הוא גם - הגבולות שלי. 'הקירות של הבית שלי', זה הדברים שבשום אופן לא אעשה.¹⁴

בחיי של כל אחד חייבים להיות דברים שהוא בשום אופן לא עושה. שהקב"ה יתן לנו כוח... יש דברים כמו - לצעוק על ילדים או להכות אותם, חס ושלום, שלא אעשה בשום אופן. האיז'ביצר אומר שכל דבר שלילי שנקבע בתוכי שלא לעשות אותו בשום אופן, זו 'קביעות הקדושה' שלי. ו'קביעות הקדושה' שלי היא 'הבית שלי' - כלומר ה'כלי' לאור שאני מקבל מן השמיים.

הבית שלי הוא המקום בו מאיר האור שלי, ה'מעבֵר' שלי.

14. 'ובית מורה על קביעות קדושה - תעשה' (ספר הזמנים על חנוכה, לר' יעקב שנקבע באדם קדושה ושמירה ממצוות לא מאיז'ביצא).

בית הוא לא רק איש אישה וילדים. בית הוא דבר בפני עצמו, קדושה בפני עצמה.

אני יכול לאהוב אישה, אבל אני לא רוצה להקים איתה בית. ויום אחד אני פוגש אישה, ופתאום אני מעבֵר לעצמי. אני עמוק יותר מעצמי. עם האישה הזאת אני רוצה לבנות בית!

אתם יודעים, אי אפשר להכיר אדם באמת עד שלא רואים אותו בביתו. אני יכול לפגוש אדם ברחוב וללמוד עליו המון דברים, אבל את העומק שלו אני לא יכול להכיר. עד שאני מגיע לביתו...

בית הוא דבר כל כך מיוחד. אני הולך ברחוב ואני סתם איש קטן, אחד מתוך מיליונים. וכשאני נכנס לביתי משהו קורה לי: פתאום אני עצמי באמת.

יש חלק מהנשמה שלי שמאיר רק בביתי, ולא בשום מקום אחר. רק בביתי אני יכול להיות 'מעבר לעצמי'.

גם הקדוש ברוך הוא - הוא נמצא בכל מקום, נכון? אבל איפה נפגשים אתו באמת? בביתו, כלומר בבית המקדש.

ובתוך תוככי הבית, היה 'קודש הקודשים'. שם, ביום הכיפורים, היה הכהן הגדול נפגש עם הקב"ה באופן הכי אישי. ומשם, מהמקום הכי עמוק ומקודש, היה הכהן הגדול יוצא אל העם ומלמד אותו את שמו של הקב"ה.¹⁵

גם הצדיקים - איפה אפשר להיפגש איתם באמת? בביתם, על שולחנם. מה העניין של ה'ישי', של 'עריכת שולחן שבת' אצל הרבנים? ה'ישי' הוא הזמן והמקום בו הרבי הוא 'מעבר לעצמו'. שם הוא מאיר. קחו את הרבי מאמשינוב למשל. כשסתם רואים אותו, לא רואים כלום.

15. במילים אחרות: מקירבת אלוקים הזאת, מהמפגש האישי בין הקב"ה ובין הכהן הגדול, ניגם של כל ישראל ב'קודש הקודשים', נקבע לכל השנה עומק הקשר בין כל עם ישראל ובין ה' אלוקיהם.

אבל ב'טיש', בשולחן השבת שלו, הוא פתאום מיישהו אחר. למרות שרוב האנשים שבאים ל'טיש' לא מבינים את ה'תורה' שהוא אומר...

ברור לי ולכם שילדים הם אלה הצריכים בית הכי הרבה. אתם יודעים מדוע?

מפני שילדים הם לגמרי 'מעבר לעצמם'. עד שאנחנו באים ומקצצים להם, חס ושלום, את הכנפיים...

ילדים הם ממש 'מעבר'. הנשמה שלהם מאירה. ולכן הם כל כך צריכים בית.

הבית שלי הוא המקום היחיד בו אני יכול להיות באמת מה שאני רוצה להיות. רק בבית שלי אני יכול להיות מעבר לעצמי.

רק בבית, הימשהו הכל כך קדוש' שבנו יכול להאיר. וכשכל העולם יהיה 'בית', נוכל להיות 'מעבר לעצמנו' תמיד, בפנים ובחוץ. אבל עכשיו...

מדוע, בחוץ, אנחנו מפחדים להיות 'מעבר'?

כי העולם עוד לא מוכן לזה. העולם איננו מקום ל'מעבר'. כשאני מסתובב ברחוב, אני לא יכול להרשות לעצמי להיות באמת 'מעבר'.

אבל בחנוכה אני מגלה שיש לי בית, שיש לי מקום קבוע בו אני 'מעבר לעצמי' ובו אני מאיר. וכך - מתוך הבית שלי אני מאיר לרחוב.

ובכל יום אני מוסיף עוד קצת אור.

ה

יהדות
היא בית

אם יש לי בית אמיתי - באיזה שהוא אופן אני נמצא בו תמיד, גם כשפיזית אני לא נמצא בו.
אם יש לי בית באמת, אני יכול לנסוע לאוסטרליה לשנתיים, ואף על פי כן - ביתי נשאר ביתי. אני יכול לגור בדרום אפריקה במשך עשרים שנה, אבל ביתי נשאר כאן תמיד.¹⁶
מדוע נר חנוכה עומד ליד הדלת מבחוץ?
כי בית אמיתי מחמם אותי ומאיר לי גם כשאני יוצא החוצה.

כשאנחנו מדליקים נר חנוכה ליד פתח הבית, אנחנו אומרים לילדים שלנו: "ילדים אהובים! גם אחרי שתגדלו ותעזבו את הבית, גם אחרי שתקימו את ביתכם שלכם - האור של הבית הזה תמיד ילווה אתכם".
כי מה עושה את ביתי בית אמיתי לתמיד? האור המאיר בו.
והאור הזה המאיר בביתי הוא אור החנוכה, האור שימעברי.
האור הזה דולק רק במשך רגעים.¹⁷ כנראה שאני לא יכול לשאת יותר מזה. אבל האור שמור בביתי לנצח.

16. שכן עיקר ה'בית' הוא המקום אליו קשורה הנשמה שלי, ה'מעברי' שלי.
17. שבת כא, ב: 'מצותה (של הדלקת נר חנוכה) - משתשקע החמה עד שתכלה רגל מן השוק'; והוא כחצי שעה (שולחן ערוך או"ח תרעב, ב).

יתכן שרוב הזמן אני לא ממש חי 'מעבר לעצמי'. ובכל זאת - האור הזה שימעבר' מאיר בביתי תמיד. כי אני שייך לו ומשתוקק אליו. בעומק לבי אני תמיד רוצה להיות מחובר ל'מעבר' הזה. ולכן זה ה'בית' שלי.

כי באמת זאת השאלה הכי חשובה: איפה הבית שלך? איפה אתה חי? האם הבית שלך, הסביבה הטבעית שלך, המקום בו אתה מרגיש בנוח, הוא העולם של ה'לא-מעבר', או שהבית שלך הוא המקום בו מאיר ה'מעבר'? אתה חייב ממש 'להרגיש בבית' עם היהדות ועם התורה...

איך עושים שיהודי 'ירגיש בבית' עם היהדות?
הדבר הראשון הוא: מוכרחים לתת לו מקום. חייבים לתת לו להרגיש שמחכים לו, שרוצים בו ושצריכים אותו.
תנו לי לספר לכם: ב'איסט־סייד' שבניו יורק היה בית מדרש חסידי - ה'שינאוור קלויז'. והיה שם שמש שהיה כנראה אחד מ'ליו צדיקים'. בית המדרש הזה תמיד משך אליו אנשים צעירים. פגשתי כמה פעמים אנשים שסיפרו לי: 'אתה יודע למה אני יהודי? בגלל האיש הנפלא הזה, השמש של ה'שינאוור קלויז'. הוא התייחס אלינו כל כך יפה. הוא העלה אותנו לתורה. הוא תמיד היה שמח איתנו. היינו עומדים ליד הבימה ושרים...'

מה זה בית אמיתי? בית אמיתי לא מחמם אותי רק כשאני נמצא בו. בית אמיתי מחמם אותי גם כשאני רחוק ממנו.
אתם יכולים לתאר לכם איזה סוג בית היה בית המקדש? לאחר אלפיים שנה של גלויות, טלטולים ורדיפות, עדיין חם לנו מאותה תקופה רחוקה שהיינו בביתו של הקב"ה...

ל עזור לילדים לגדול

מי גדל כל הזמן בתוך הבית? הילדים.
ילדים גדלים כל הזמן. הם הולכים ומתקדמים כל הזמן.
אנחנו, ההורים שלהם, צריכים לעזור להם לגדול.
אנחנו צריכים ללוות אותם בדרך.

עכשיו תשמעו. יש שלש דרגות של הליכה: הליכה לפני השני, הליכה עם השני, הליכה מאחורי השני.
ללכת לפני הילד, זה אומר להוביל אותו. רוב ההורים מוכנים לעשות את זה: 'אני אלך לפניך ואומר לך בדיוק מה לעשות.'
ויש: ללכת עם הילד שלך. וזה חשוב מאוד - לתת לו יד ולעזור לו. ברוך ה', הרבה הורים יודעים לעשות את זה.
אבל ללכת מאחורי הילד שלך? זה כבר לא פשוט.
כלומר: לתת לילד כל כך הרבה ביטחון במה שמיוחד בו, עד שיהיה לו כוח ללכת בדרך המיוחדת לו - זה דבר שהרבה הורים עדיין לא למדו.
הקדושה של הילדים היא שהם מוסיפים את האור המיוחד שלהם.
בית קדוש באמת הוא בית שנותן לילדים מקום. בית שמעודד את הילדים - לקבל כל אחד את האור המיוחד שלו.

לתת מקום לילדים, זה ממש לכבד אותם.

יש סיפור חזק: הרבי מלובביטש האחרון הגיע לעיר אחת ברוסיה, וראה שם חסידים זקנים מנקים בית. כששאל אותם מה הם עושים הם ענו: 'הלילה מגיע לכאן הרבי הקדוש מטולנא, ואנחנו מנקים ומכינים את הבית לכבודו'. אמר להם הרבי: 'זה יפה מאוד. אבל כולכם מבוגרים. איפה הילדים שלכם?' והם אמרו: 'אנחנו לא רוצים לתת לילדים לעשות את זה. זה כבוד כל כך גדול!'

אמר להם הרבי: 'אתם טועים. דוקא משום שזאת מצוה גדולה הייתם צריכים לשתף בה את הילדים שלכם!' הרבי סיפר זאת במכתב, והוא מסיים: 'הלואי ואני טועה, אבל אני מסופק מאוד אם ילדיהם ישארו חסידים...'

אתם יודעים מה נעשה בדור האחרון באמריקה בכמה מבתי הספר היהודיים?

לפני כמה שבועות הייתי בבוסטון. נהג מונית יהודי, איש פשוט, הסיע אותי לשדה התעופה. הוא סיפר לי: 'למדתי ב'היברו סקול' במשך שש שנים. כל מה שאני זוכר משם הוא המכות שהיכו אותי על היד מפני שלא ידעתי לקרוא!'

המורה שלו נהג להכות אותו כל הזמן. עכשיו הוא אתאיסט... פגשתי כל כך הרבה אנשים צעירים שממש נסגרו לגמרי בגלל חוויות כאלה.

אתם יודעים, ילדים הם כל כך רגישים. אם לא תתן להם המון ביטחון בעצמם, הם לא יעזו לבטא ולפתח את מה שמיוחד בהם.

זה קורה אלפי פעמים: אתה פוגש ילדים כשהם קטנים, והם נראים לך כל כך מוכשרים ומיוחדים. אתה בטוח שכשיגדלו הם יהיו הכי גדולים בעולם. ובאיוה שהוא שלב בחייהם, קורה משהו, הם מתחילים להיסגר ועוזרים את עצמם מלגדול...³²

רבי נחמן אומר שאלפי אנשים היו יכולים כבר להביא את המשיח. אבל באיזו נקודה בחייהם הם היו צריכים חבר טוב שיאמין בהם ויעודד אותם; ולא היה להם.

לפעמים, ברגע מסוים בחייו, החבר שלך צריך אותך יותר מכל. אתה צריך להיות מוכן לאותו הרגע. למה אדם צריך חבר? בעיקר כדי לתת לו אומץ, ממש, לגדול עד שמי שמיים. כדי לתת לו כוח להוציא אל הפועל את האוצרות שיש בו.

אני לא רוצה להגיד דברים לא טובים, אבל רוב ההורים, 'החינוך הטוב' שהם נותנים לילדים שלהם הוא לומר להם: 'בנוכחותם של שאנשים מבוגרים אל תפתחו את הפה'. למרבה הצער - חוסמים אותם. עוצרים אותם מלהתבטא, מלהפתח, מלגדול.

פעם הייתי עם יהושע³² בווינה. אחד היהודים החשובים שם הזמין אותנו לשבת. היו לו ארבעה ילדים, מתוקים מדבש: בני 12, 14, 16, 18. בסוף הארוחה לא האמנתי: היינו שם שעתיים, ואף אחד מהילדים לא אמר מילה! אף לא מילה אחת. האבא חשב כנראה שזה נקרא 'חינוך טוב'... מתי הילדים האלה יגדלו? מתי הם יפתחו?

כמו היום, בישיבות... ואני ממש לא רוצה להגיד משהו לא טוב על הישיבות. אני מספר לכם את זה כדי שנחשוב על זה וננסה לתקן. בישיבות, לא מעודדים מספיק את הילדים להתבטא. אני זוכר: ילד אחד סיפר לי שהוא רצה לתרץ קושיה של התוספות. אבל הרב אמר לו: 'אתה לומד גמרא רק חצי שנה. מה אתה יודע? איך אתה מעז לחשוב שתוכל לתרץ קושיה של התוספות?' הוא חשב שהוא מגדיל את התורה בעיניו, נכון? אבל מה באמת הוא

32. 'קורה משהו' - הכוונה היא כנראה לדחייה, נפגעת, והוא מפסיק לגדול במלוא התנופה.
33. ר' יהושע ויט תלמידו ללעג, לחוסר הקשבה. האמונה של הילד בעצמו

עשה לו? הוא חסם אותנו!

והאמת היא שאנחנו צריכים ללמוד המון מהילדים שלנו.
מדוע בחנוכה, אנחנו נוהגים שכל ילד מדליק חנוכיה משלו? מדוע לא
מספיק שאני מדליק בשבילם?³⁴ הלא את כל מה שהם יודעים הם למדו
ממני, נכון? אם כן, האור שלהם - שלי הוא!
זה לא נכון. כן, בדרגה של 'לא-מעבר', הילדים שלי יודעים פחות ממני.
אבל בדרגה של 'מעבר', יש לכל אחד אור משלו. ומה אני יודע? אולי
האור שלהם גדול הרבה יותר מהאור שלי...

34. ע' לעיל בעמ' 125, הערה 2

מ

ילוי מקום בבית ספר (סיפור)

כדי ללמוד באמת משהו בחיים, צריך להתמודד עם כל כך הרבה דברים ולפגוש כל כך הרבה אנשים...

אני רוצה לספר לכם: העבודה הראשונה שקיבלתי היתה כמורה מחליף בבית ספר בניו יורק. יש בניו יורק הרבה בתי ספר ושייבות, ואני הייתי צריך כמה רובלים, או לימדתי כמורה מחליף. לפעמים יום, לפעמים יומיים, לפעמים שבוע.

ובכן, הלכתי ללמד, וכשאתם נזכר באותם הימים, נדמה לי שהייתי אז המורה הכי גרוע בעולם. אבל...

יום אחד הגעתי לבית ספר אחד, והמנהל אומר לי: 'יש לי מורה שצריך לעבור ניתוח להוצאת השקדים, ואנחנו צריכים מורה מחליף למשך שבועיים'. נפגשתי עם המורה, והוא אמר לי: 'אספר לך קצת על הילדים. אני מצטער להגיד לך את זה, אבל הכיתה הזאת היא הכי גרועה בבית הספר'. מדובר היה בילדים בני עשר, אחת עשרה, אולי שתים עשרה. היו בכיתה כחמשה עשר ילדים. והמורה 'היה מונה שבחם': 'משה - ילד בלתי אפשרי. חזקל - מגעיל. יחיאל - חבל שנוולד...'

לא היתה לו אף מילה טובה להגיד על הילדים האלה!
מה הפלא שהם רעים...

למחרת נכנסתי לתפקיד. אני רוצה להגיד לכם: נהייתי מהכיתה הזאת כפי שלא נהייתי מעולם. ראשית, הילדים האלה לא היו טיפשים בכלל.

למדנו את המשנה בפרק 'המפקיד': מישהו שגנב משהו מאחד משני אנשים ולא זוכר ממני. ויש גם משנה ביבמות על המקרה הזה. אתם מבינים, זה ממש מהחיים. אם אני גנב וגונב מהרבה אנשים, ברור שאני לא זוכר בדיוק מה וכמה גנבתי מכל אחד. מה אני צריך לעשות אם הנגזלים תובעים אותי? זה לא כל כך פשוט. תנא אחד אומר שמספיק שאניח את כל הכסף שגנבתי, והנגזלים יסתדרו ביניהם. רק אם אני רוצה 'לצאת ידי שמיים' אני צריך לתת לכל אחד את הסכום הכי גבוה שאפשר שגנבתי ממנו. ותנא שני אומר שכל אחד מהנגזלים יכול להישבע כמה לקחתי ממנו, ואני צריך לשלם.

אז למחרת אני מגיע לבית הספר, ואני אומר לילדים: 'תשמעו, לא אכפת לי מה עשיתם עד היום. אני רוצה שנלמד יחד כמו משוגעים. וכדי להבין טוב את המקרה, באו ונעשה הצגה: אחד מכם יהיה הגנב, ושלושה יהיו הנגזלים; וכל אחד יטען את הטענות שלו. זה היה ממש מצחיק: כולם רצו להיות הגנב... למדנו שניים שלשה דפי גמרא, דברים עמוקים מאוד. עשינו עסק: אמרתי להם: 'רק מי שמתנהג יפה יכול להציג מחר את הגנב.' היה געוואלד! הילדים היו כמו אש! כי הם הבינו שזה נוגע גם להם. גם הם רצו פעם לגנוב...

הם היו קצת מופרעים, אבל הכי חמודים בעולם.

זאת היתה אחת התקופות היפות בחיי. הייתי כל כך אסיר תודה לאבא שלי ולרביים שלי, על כל מה שהם לימדו אותי.

לפני שהתחלתי, המורה הקבוע הזהיר אותי במיוחד מפני ילד אחד. הוא אמר לי: 'בשורה האחרונה יושב ילד בשם מוישה. הוא הגרוע מכולם. הוא גם מפריע וגם יש לו השפעה שלילית על הכיתה. הוא לא מקשיב

לשיעור בכלל. הוא מוכשר מאוד בציור ורק מצייר כל הזמן. הבעיה היא שהוא מצייר ציורים גסים ומוכר אותם לילדים... ההנהלה לא יכולה לזרוק אותו כי אבא שלו הוא התורם הראשי של בית הספר... בקיצור, לא כדאי לך להתעסק אתו.

המוישה הזה ישב בפניה שלו, ואפילו לא הרים את עיניו. מה איכפת לו מהמורה המחליף... אחרי שלושה ימים, כשהם ראו שאני מורה פחות קפדן, אף אחד לא חזר לכיתה אחרי ההפסקה. הם היו בשירותים. הבנתי שהיום הוא 'יום התערוכה', ויש שם מכירות... הפתעתי את הילדים: נכנסתי ישר לשירותים שלהם. הקירות היו מכוסים בציורים של מוישה... הוא היה באמת אמן מוכשר. כשהילדים ראו אותי נכנס, הם הסתלקו מיד. רק מוישה עמד שם, מת מפחד. הוא ממש רעד. המורה הקודם לא ממש היכה אותו, כי אביו תורם לבית הספר, אבל לפעמים הוא היה מוכרח לנענע אותו, עד שנשמתו פרחה... ניגשתי אליו וחיבקתי אותו, בלי לומר מילה. זה היה מדהים. הרגשתי כמה הוא היה זקוק לחיבוק הזה. היה לי ברור שגם ההורים שלו לא מתיחסים אליו כמו שצריך. אחר כך הסתובבתי והתבוננתי בציורים. כישרון שלא יאומן. אמרתי לו: 'אתה יודע, מוישה, יום אחד תהיה ממש אמן גדול...! אחר כך הוספתי: 'אבל כאן, בבית הספר, זה לא המקום למכור את הציורים האלה, נכון? ולאט לאט הורדתי את הציורים מהקיר. אמרתי לו: 'מוישה, אני רוצה שאתה תלמד אתי. אבל ממש טוב.'

חזרנו לכיתה, ומוישה תפס שוב את מקומו בשורה האחרונה. אני בטוח שאלפיים שנה הוא לא הצביע. ופתאום הוא מצביע! שאלתי אותו: 'מוישה, מה קורה?' הוא אמר: 'אני יושב רחוק מדי. אני יכול לשבת קרוב יותר אליך?' מתוק מדבש... אמרתי לו: 'מוישה, קח לך כיסא ושב על ידי, ליד השולחן שלי.'

אני רוצה להגיד לכם: תוך שלושה ימים הוא הכי טוב בכיתה. הוא היה ממש גאון. הוא כיוון לכל קושיא של התוספות. היו בילד הזה כוחות

מיוחדים. הוא יכול היה להיות אמן־געוואלד , רבי־געוולד, כל דבר...
 למדנו עד לב השמיים. אולי שבוע.
 המורה הקבוע, 'איש־השקדים', חזר. אמרתי לילדים: 'בבקשה מכם,
 תתקשרו אלי מחר. אני רוצה לדעת מה קורה איתכם. היה לנו כל כך
 עצוב להיפרד. הרגשתי שאני משאיר אותם שוב לזאבים... למחרת,
 הילדים התקשרו אלי, והם אמרו לי שהדבר הראשון שהמורה עשה
 הוא שהוא אמר למוישה לחזור למקומו, בשורה האחרונה. מוישה כל
 כך קיווה שיאפשרו לו להמשיך לשבת במקומו המיוחד, ליד שולחנו של
 המורה... אבל המורה אמר: 'זה מפריע לי?'
 מה היתה הבעיה של המורה? הוא לא ראה את הילדים האלה באמת,
 אפילו לרגע. איך אפשר להגיד דברים רעים כל כך על הילדים האלה?
 הם היו כל כך חמודים. מדוע הם היו מופרעים? מפני שאיך שהוא
 לימד אותם זה לא היה מעניין. מה ילדים עושים כשמשעמם להם עד
 מוות? הם לא כמו המבוגרים - יושבים בשקט, נרדמים ונוחרים. הם
 משתוללים, נכון?